

Helsingin kaupungin lausunto työelämä- ja tasa-arvovaliokunnalle hallituksen esityksestä 74/2026 vp eduskunnalle laiksi kotoutumisen edistämisestä annetun lain muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi

Työelämä ja tasa-arvovaliokunta 5.5.2026

Taneli Kuusiholma
Johtava asiantuntija
Helsingin työllisyyspalvelut

Helsinki

Aluksi

Helsingin kaupunki kiittää mahdollisuudesta tulla kuulluksi kotoutumislain muuttamisesta.

Helsingin kaupunki muodostaa Suomen suurimman työllisyysalueen, joka palvelee 30 000 vieraskielistä työnhakijaa, joista 6 500 on kotoutuja-asiakkaita.

Maahanmuutto ja alkuvaiheen kotoutumispalvelut ovat kaupungin tulevaisuudelle tärkeitä. 2000-luvulla 95 % Helsingissä tapahtuneesta työllisten määrän kasvusta tuli ulkomaalaistaustaisista työllisistä.

Kaupunkistrategian mukaan Helsingissä kaikilla on oltava mahdollisuus oppia ja löytää työtä. Tarjoamme Suomen parhaat työllisyyspalvelut, jotka perustuvat helsinkiläisten työkäisten ja yritysten aitoihin tarpeisiin.

Kotoutumista ja kielitaitoa edistävien koulutusten uudistaminen

Koulutusten järjestämisvastuun keskittäminen on tervetullutta

Helsingissä noin 200:lle vuosittaiselle uudelle lukutaidottomalle maahanmuuttajalle tarjoaa koulutusta yhteensä 13 eri toimijaa. Esitetty muutos yksinkertaistaisi kotoutumista ja kielitaitoa edistävien koulutusten rakenteen ja rahoituksen. Muutos loisi työvoimaviranomaisille mahdollisuuden luoda tavoitteellisia ja joustavia palvelupolkuja vastaamaan kotoutujien palvelutarpeita.

Lukutaitokoulutusten järjestämisvastuulle tulisi säätää siirtymäaika

Lukutaitokoulutusta ei ehditä järjestämään vuoden 2027 alusta alkaen. Esitetty laki aiheuttaisi koulutukseen pääsyyn 6-12 kuukauden viiveen. Vapaan sivistystyön toimijoille tulisi siirtymäajaksi mahdollistaa 100 % valtionosuus kotoutujien kouluttamiseksi.

Lukutaitokoulutuksen järjestämiseksi varattu rahoitus on alimitoitettu

Koulutuksen järjestämiseksi arviolta 800 uudelle kotoutujalle siirrettäisiin 3,1 M€:n rahoitus. Henkilöä kohden rahoituksen määrä olisi 3 875 €. Siirtyvä rahoitus on alle puolet TEM:n vuonna 2024 arvioimasta laajuudeltaan vastaavan kotoutumiskoulutuksen keskimääräisestä kustannuksesta 8 223 €.

Alkuvaiheen palveluprosessin muutokset

Asiakasprosessin vaiheiden nimellinen yhdistäminen ei nopeuta palvelupolkua

Osaamisen ja kotoutumisen palvelutarpeen arvioinnin yhteydessä laaditaan jo nyt ensimmäinen kotoutumissuunnitelma aina kuin mahdollista. Käytännössä asiantuntija-arviointien tekeminen tarkoittaa myöhemmässä vaiheessa suunnitelman sisältöä lähes jokaisessa tapauksessa.

Viranomaisen pystyy arvioimaan suunnitelman tarpeen jokaisen asiakkaan kohdalla

Esityksen mukaan pakolaistaustaisille maahanmuuttajille (2 § 3 ja 4 mom. henkilöt) tulisi laatia aina kotoutumissuunnitelma. Viranomaisen arvioi suunnitelman tarpeen yksilöllisesti, eikä yksittäistä asiakasryhmää ole tarpeen nostaa poikkeukseksi ilman erityisiä perusteita. Suunnitelman tarpeeseen liittyvä harkinta huomioi monia tekijöitä ja olisi tarkoituksenmukaista toteuttaa kaikille ryhmille samalla tavalla.

Kotoutumisen palvelupolkujen pullonkaula on palvelujen saatavuus

Palvelupolkujen merkittävin hidastava tekijä on palvelujen saatavuus viranomaisprosessien sijaan (ehdotettu 16 §). Esityksessä selkeytetään rakenteita, mutta samalla heikennetään rahoituksellista pohjaa. Työllistymisen kannalta vaikuttaviksi tiedettyjen palvelujen riittävä resursoiminen on järkevää.

Muita huomioita

Kotoutujan työllistymisen edistäminen edellyttää usein monialaista yhteistyötä

Esityksessä leikattaisiin monialaiseen yhteistyöhön osoitetusta rahoituksesta.

Pakolaistaustaisilla kotoutuja-asiakkaila palvelun tarpeet ovat moninaisia ja palvelujen yhteensovittaminen on edellytys palvelupolun etenemiselle. Monialaisen yhteistyön edellytyksiä ei tulisi heikentää rahoitusta leikkaamalla.

Ruotsinkielisen kotoutumisen lisääminen hyötyy resursseista ja työpaikoista

Vapaa sivistystyö on pääosin vastannut ruotsinkielisistä koulutuksista. Koulutuksen järjestäminen jatkossa työvoimaviranomaisen toimesta on kustannustehokkuuden kannalta haasteellista pienestä ryhmäkoosta ja hallinnollisista kustannuksista johtuen.

Ruotsinkielisen kotoutumisen polun houkuttelevuus perustuu usein työllistymismahdollisuuksiin. Palvelutarjonnan lisäämisen ohella tulisikin pohtia keinoja lisätä ruotsin kielellä työskentelyn mahdollisuuksia usein tosiasiaassa kaksikielisiin työtehtäviin.

Kotoutumiskoulutuksen joustavia toteutustapoja kannattaa kehittää

Kotoutumispalveluja on järkevää tuoda lähemmäksi työelämää. On kuitenkin huomioitava, että joustavien toteutustapojen tuloksellisuus ei ole samalla tasolla kokopäiväisten koulutusten kanssa.